

97 - 98. *Rosa villosa* L. — Róża jabłkowata

R. villosa odznacza się stosunkowo dużą, lecz niezbyt jeszcze dobrze poznaną zmiennością. Jedni autorzy traktują gatunek ten dość szeroko, inni znów wydzielają z niego odrębny, ich zdaniem, takson *R. mollis* Sm. Na poparcie tego ostatniego poglądu brak jest jednak dostatecznych podstaw zarówno morfologicznych, jak i geograficznych.

Rozległy zasięg *R. villosa* składa się z dwóch zasadniczych części. Większa z nich obejmuje północno-zachodnią i środkową Europę, mniejsza natomiast przypada na Kaukaz oraz północne rejony Małej Azji. W południowo-wschodniej Europie *R. villosa* występuje tylko lokalnie i to na rozproszonych stanowiskach.

R. villosa była do niedawna jedną z najczęściej uprawianych dzikich róż i w niektórych rejonach swego obecnego zasięgu uważana jest za gatunek zdziczały z uprawy. Dokładne ustalenie granic jej naturalnego występowania jest już dziś praktycznie niemożliwe.

Róża jabłkowata rośnie w Europie zarówno na niżu, jak i w górach. W Alpach szwajcarskich w kantonie Valais dochodzi do 2500 m n.p.m. (Keller, 1931, Synopsis Rosarum Spontanearum Europae Mediae). W Azji natomiast gatunek ten rośnie dopiero powyżej 1300 m n.p.m., lecz i tutaj, o ile wiadomo, nie przekracza 2500 m. Na takiej wysokości znaleziony został w północno-wschodniej Turcji w okolicach Erzincan (Nilsson, 1972, in Davis, Flora of Turkey, 4).

Zasięg *R. villosa*, w jego bardzo ogólnych zarysach, wykreślony został przez S. G. Saakova i O. A. Fišera (1954, Derev'ja i kustarniki SSSR, 3).

Przez Polskę przebiega południowa granica występowania *R. villosa*. Poza jej zasięgiem w naszym kraju znajdują się Kujawy, Małopolska, Karpaty oraz Sudety. Niewykluczone, że w niektórych rejonach Polski jest ona również gatunkiem zdziczałym z uprawy. Takie przypuszczenia nasuwają się zwłaszcza w stosunku do stanowisk na zachodzie kraju. Rozprzestrzeniona jest tutaj niemal wyłącznie, niegdyś uprawiana, wieloowocowa forma tego gatunku.

R. villosa rośnie u nas na śródpolnych miedzach, w zaroślach, na skarpach przydrożnych, rzadziej na obrzeżach lasów.

Rozmieszczenie tego gatunku w Polsce nie było dotychczas opracowane. Opublikowano jedynie mapkę rozmieszczenia róży jabłkowatej na Wysoczyźnie Lubuskiej (Zieliński, 1977, Fragm. Flor. et Geobot., 23, 2).

R. villosa is characterized by a relatively large, as yet insufficiently studied variability. Some authors treat this species in a rather broad sense, while others separate out of it *R. mollis* Sm. However there is insufficient evidence to support this latter view both from morphological and geographic data.

The extensive range of *R. villosa* is composed of two major parts. The large one covers northwestern and Central Europe, and the smaller one covers the Caucasus and northern regions of Asia Minor. In south-eastern Europe *R. villosa* occurs only locally and this on scattered stands only.

R. villosa was until recently one of the most commonly cultivated wild roses and in some regions of its present occurrence it has been considered as a species that has gone wild from cultivation. An accurate determination of its natural occurrence is today practically impossible.

R. villosa grows in Europe both in the lowlands and in the mountains. In the Swiss Alps in canton Valais it reaches an elevation of 2500 m (Keller, 1931, Synopsis Rosarum Spontaneorum Europae Mediae). In Asia this species grows only above 1300 m, but even here as far as is known it does not exceed an elevation of 2500 m. At such an elevation it has been found in northeastern Turkey in the vicinity of Erzincan (Nilsson, 1972, in Davis, Flora of Turkey, 4).

The range of *R. villosa* in its most general outline has been drawn by S. G. Saakov and O. A. Fišer (1954, Derev'ja i kustarniki SSSR, 3).

Through Poland passes the southern limit of occurrence of *R. villosa*. Beyond the range in our country are the Kujawy, the Małopolska regions and the Carpathian and Sudety Mts. It is not unlikely that in some parts of Poland it is only a species gone wild from cultivation. Such doubts concern primarily the stands in the west of the country. There almost exclusively the large fruited form, once under cultivation, is abundant.

R. villosa grows in Poland of field borders, in thickets, on roadside escarpments and more rarely on forest edges.

The distribution of this species in Poland has not been described before. Only a map was published of the occurrence of *R. villosa* on the Lubuska upland (Zieliński, 1977, Fragm. Flor. et Geobot., 23, 2).

R. villosa отличается относительно большой, но еще недостаточно изученной изменчивостью. Одни авторы трактуют этот вид довольно широко, другие выделяют из него особый, по их мнению, таксон, а именно *R. mollis* Sm. Однако в поддержку такой точки зрения нет достаточных оснований — ни морфологических, ни географических.

Обширный ареал *R. villosa* слагается из двух основных частей. Большая из них охватывает северо-западную и центральную Европу, а меньшая расположена на Кавказе и в северных районах Малой Азии. В юго-восточной Европе *R. villosa* встречается только локально и на разбросанных местонахождениях.

Вид этот до недавнего времени относился к чаще всего культивируемым диким розам. В некоторых районах он считается одичавшим. Точное установление границ его естественного распространения поэтому сейчас уже практически невозможно.

R. villosa растет в Европе как на низменностях, так и в горах. В Швейцарских Альпах в кантоне Вале он поднимается до 2500 м над ур. м. (Keller, 1931, Synopsis Rosarum Spontaneorum Europae Mediae). В то же время в Азии он произрастает только на местообитаниях, расположенных выше 1300 м, но и здесь, несколько, известно, он не поднимается выше 2500 м. На такой высоте он обнаружен в северо-восточной Турции в окрестностях Эрзинджана (Nilsson, 1972, in Davis, Flora of Turkey, 4).

Ареал *R. villosa* в очень обобщенной форме, вычерчен С. Г. Сааковым и О. А. Фишер (1954, Деревья и кустарники СССР, 3).

В Польше проходит южная граница европейской части ареала вида. За его пределами находятся Куявия, Малая Польша, Карпаты и Судеты. Не исключено, что в некоторых районах страны она также является одичавшим. Такое предположение представляется особенно обоснованным в отношении местообитаний на западе Польши. Распространена здесь почти исключительно крупноплодная форма этого вида, когда-то культивировавшаяся.

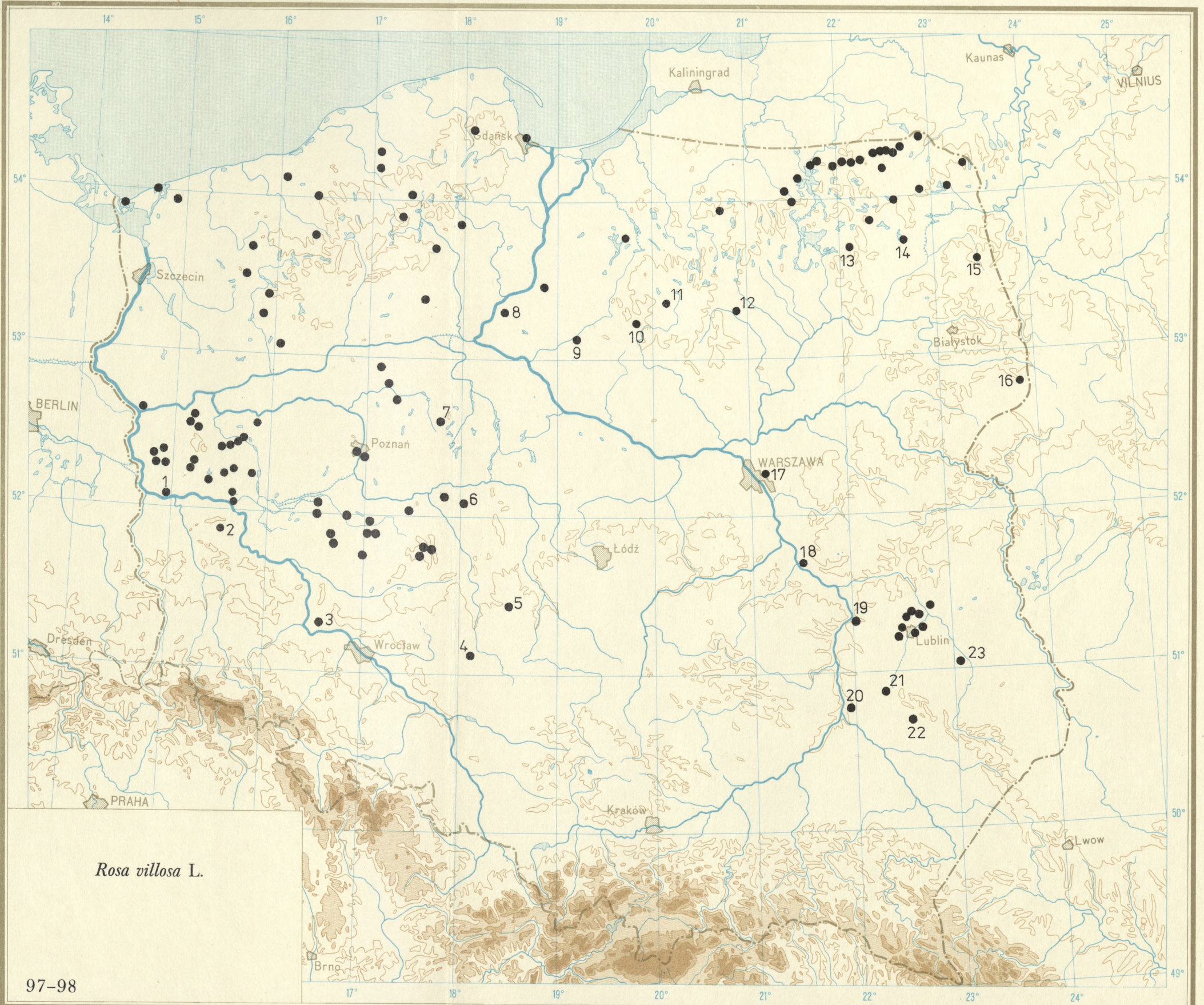
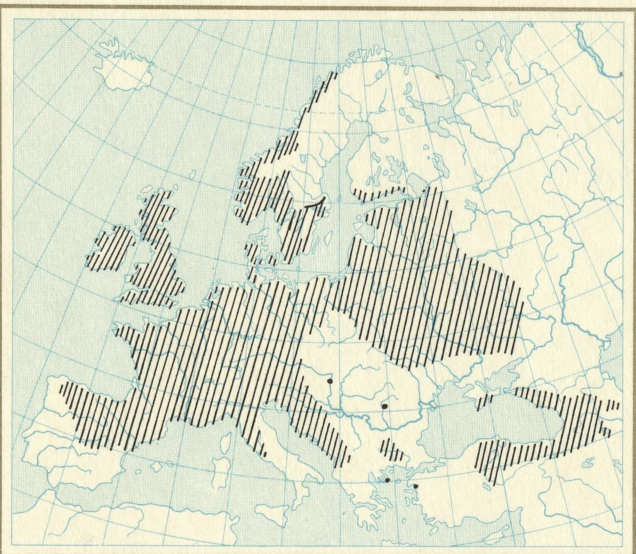
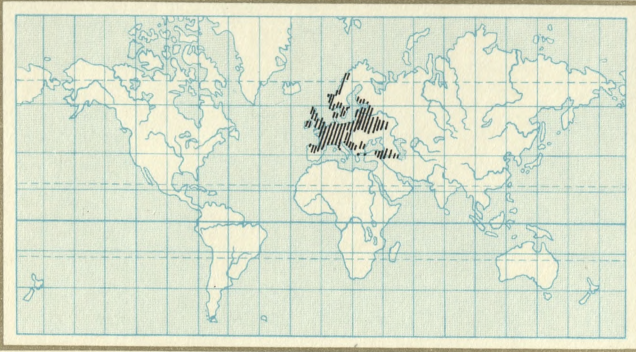
R. villosa растет у нас на межах, в зарослях, на придорожных откосах, реже на лесных опушках.

Размещение этого вида в Польше до сих пор не было обработано. Опубликована только карта местонахождений на Любушской возвышенности (Zieliński, 1977, Fragm. Flor. et Geobot., 23, 2).

STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

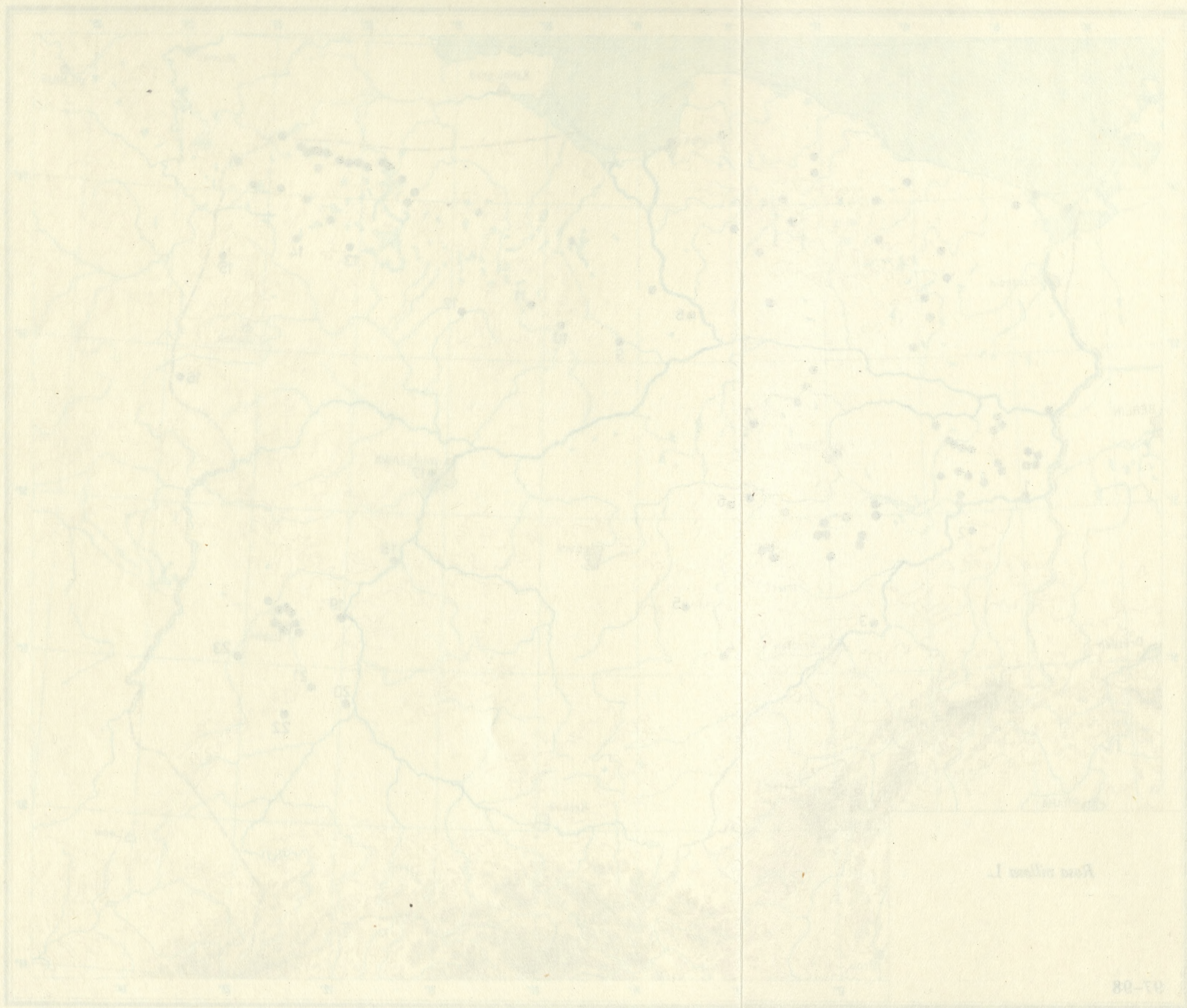
1. Wysoczyzna Lubuska, Skórzyn, przy drodze biegnącej od szosy Cybinka — Krosno Odrzańskie (Boratynscy, Zieliński, 1974)!!
2. Przydroże między Raculą i Starym Kisielinem, na południowy zachód od Zielonej Góry (Browicz, Kaczmarek, 1969)!
3. Wołów, w pobliżu drogi do Krzydliny Małej, na skraju miasta (Zieliński, 1971)!!

4. Kostów, nasyp kolejowy (Sendek, 1967)!
5. Godynice, przydroże (Kaczmarek, 1969)!
6. Świątynki, na rowie przy drodze do Konina (Kaczmarek, 1969)!
7. Gołabki, przy trasie Niestronno – Ryszewo, droga polna (Stefanek)!
8. Brzozów, na piaszczystym wzgórzu (Ceynowa, 1961)!
9. Tomkowo, na zachód od Dobrzynia (Zalewski, 1890)!
10. Lidzbark, skarpa przydrożna koło leśniczówki (Olesiński, 1967)!
11. Między Ruszkowem i Uzdowem, około 20 km na zachód od Nidzicy (Zieliński, 1980, obserw.)
12. Opaleniec, gm. Chorzele, rów przydrożny (Olesiński, 1979)!
13. Brzeg lasu mieszanego koło Drygał (Borowa, 1977)!
14. Rajgród – las nad Jeziorem Rajgrodzkim, około 2 - 3 km na północny zachód od miasta (Boratyński, 1976)!
15. Zarośla przydrożne koło wsi Kudrówka na północny zachód od Nowego Dworu (Browicz, 1970)!
16. Puszcza Białowieska, Browsk, oddz. 111a, bór mieszany (Kustroń 1969)!
17. Zielonka, zalesiona wydma (Skudło, 1960)!
18. Okolice Podzamcza (Berdau, sine dat.)!
19. Wzgórze kościelne koło Bochotnicy (Strassburger, sine dat.)!
20. Wymysłów koło Annopola, zbocze nad Sanną (Fijałkowski, 1958)!
21. Stróża koło Kraśnika (Fijałkowski, 1959)!
22. Morgi koło Frampola (Krzaczek, 1962)!
23. Majdan Krzywski, podnóże zbocza (Fijałkowski, 1959)!

Rosa villosa L.

97-98

1000 m

07-08